

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

לעילוי נשמת מו"ח הרה"ג המקובל הרב אליהו עטייה זצ"ל

ספר יהושע פרק טו

נחלת בני יהודה בראש

ראשי פרקים:

שבע שנות חלוקה ♦ הכרעה על ידי גורל ♦ בית פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני ♦ הראשונים בגורל גורל בני יהודה סביב לחברון ♦ תחילה נכבשו המקומות האסטרטגיים ♦ יהודה - פורץ גדר וסולל את נתיבי הגאולה ♦ תכונת ה'נחשוניות' ♦ נחלת יהודה • יש בה הכל ♦ בנויות ברמה ♦ נתקנא דואג האדומי בדרך ♦ נחלת יהודה מחברת בין חברון לירושלים

פרק טו

גבול נחלת בני יהודה

"וַיְהִי הַגּוֹרֵל לְמִטָּה בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם אֶל גְּבוּל אָדוֹם מִדְּבַר צֹן וְנִגְבָּה מִקְצֵה תֵימָן: וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם הַמֶּלַח מִן הַלְשֹׁן הַפְּנִיָּה וְנִגְבָּה: וַיֵּצֵא אֶל מִנְּגֵב לַמַּעֲלָה עֶקְרָבִים וְעֵבֶר צִנְה וְעֵלָה מִנְּגֵב לְקֹדֶשׁ בְּרִנְעַ וְעֵבֶר חֲצֵרוֹן וְעֵלָה אֲדָרָה וְנֹסֵב הַקְּרָקָעָה: וְעֵבֶר עֲצֻמוֹנָה וַיֵּצֵא נַחַל מִצְרַיִם וְהָיָה תְּצִאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה זֶה יְהִי לְכֶם גְּבוּל נֹגֵב: וּגְבוּל קְדָמָּה יַם הַמֶּלַח עַד קִצֵּה הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל לַפָּאֵת צְפוֹנָה מִלְשׁוֹן הַיָּם מִקְצֵה הַיַּרְדֵּן: וְעֵלָה הַגְּבוּל בֵּית הַחֵלָּה וְעֵבֶר מִצְפּוֹן לְבֵית הָעֶרְבָה וְעֵלָה הַגְּבוּל אֲבֹן בְּהֹן בֶּן רְאוּבֵן: וְעֵלָה הַגְּבוּל דְּבָרָה מֵעַמֶּק עֶכּוֹר וְצְפוֹנָה פְּנֵה אֶל הַגְּלִגָּל אֲשֶׁר נֹכַח לַמַּעֲלָה אֲדָמִים אֲשֶׁר מִנְּגֵב לְנַחַל וְעֵבֶר הַגְּבוּל אֶל מִי עֵין שֶׁמֶשׁ וְהָיָה תְּצִאוֹתָיו אֶל עֵין רֹגֵל: וְעֵלָה הַגְּבוּל גִּי בֶן הֵנֶם אֶל כְּתָף הַיְבוּסִי מִנְּגֵב הַיָּם יְרוּשָׁלַם וְעֵלָה הַגְּבוּל אֶל רֹאשׁ הַהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי גִי הֵנֶם יָמָּה אֲשֶׁר בְּקִצֵּה עַמֶּק רְפָאִים צְפוֹנָה: וְתֹאֵר הַגְּבוּל מִרֹאשׁ הַהָר אֶל מַעֲיָן מִי נְפֹתוֹחַ וַיֵּצֵא אֶל עָרֵי הַר עֶקְרוֹן וְתֹאֵר הַגְּבוּל בְּעֵלָה הַיָּם קְרִית יְעָרִים: וְנֹסֵב הַגְּבוּל מִבְּעֵלָה יָמָּה אֶל הַר שַׁעִיר וְעֵבֶר אֶל כְּתָף הַר יְעָרִים מִצְפוֹנָה הַיָּם כְּסֻלוֹן וַיֵּרֶד בֵּית שֶׁמֶשׁ וְעֵבֶר תְּמָנָה: וַיֵּצֵא הַגְּבוּל אֶל כְּתָף עֶקְרוֹן צְפוֹנָה וְתֹאֵר הַגְּבוּל שְׁכָרוֹנָה וְעֵבֶר הַר הַבְּעֵלָה וַיֵּצֵא בְּנֹאֵל וְהָיָה תְּצִאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה: וּגְבוּל יַם הַיְמָּה הַגְּדוּל וּגְבוּל זֶה גְּבוּל בְּנֵי יְהוּדָה סְבִיב לְמִשְׁפַּחְתָּם."

חלק כלב בן יפונה

"וּלְכֹלֵב בֶּן יְפֹנָה נָתַן חֵלֶק בְּתוֹךְ בְּנֵי יְהוּדָה אֶל פִּי ה' לִיהוֹשֻׁעַ אֶת קְרִית אַרְבַּע אַבִּי הַעֲנֹק הַיָּם חֲבֵרוֹן: וַיֵּרֶשׁ מִשָּׁם כְּלָב אֶת שְׁלוֹשָׁה בְּנֵי הַעֲנֹק אֶת שָׁשִׁי וְאֶת אַחִימֹן וְאֶת תַּלְמִי יְלִידֵי הַעֲנֹק: וַיַּעַל מִשָּׁם אֶל יִשְׁבִי דָבָר וְשָׁם דָּבָר לְפָנָיִם קְרִית סֶפֶר."

לכידת קרית ספר על ידי עתניאל

"וַיֹּאמֶר כְּלָב אֲשֶׁר יָכָה אֶת קְרִית סֶפֶר וּלְכָדָה וְנִתְתִּי לוֹ אֶת עַכְסָה בְּתִי לְאִשָּׁה: וַיִּלְכְּדָה עֲתַנְיָאֵל בֶּן קִנְזֵי אַחִי כְּלָב וַיִּתֵּן לוֹ אֶת עַכְסָה בְּתוֹ לְאִשָּׁה: וַיְהִי בְּבֹאֶה וְתִסִּיתָהוּ לְשֹׂאֵל מֵאֵת אֲבִיהָ שְׂדָה

וְתִצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר לָהּ כְּלָב מַה לָּךְ: וְתֹאמַר תֵּנָה לִי בְרָכָה כִּי אֶרְץ הַנֹּגֵב נִתְתַּנִּי וְנִתְתָּה לִי גֵלַת מַיִם וַיִּתֵּן לָהּ אֶת גֵּלַת עֵלְיוֹת וְאֶת גֵּלַת תַּחְתִּיּוֹת."

פירוט ערי נחלת יהודה

"זֹאת נַחֲלַת מִטָּה בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם: וַיְהִי הָעָרִים מִקְצֵה לַמִּטָּה בְּנֵי יְהוּדָה אֶל גְּבוּל אָדוֹם בְּנִגְבָּה קְבֻצָּאֵל וְעֵדֶר וַיְגוֹר: וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעֵדְעֵדָה: וְקֹדֶשׁ וְחֲצוֹר וַיִּתְּנֵן: זִיף וְטָלָם וּבְעֵלוֹת: וְחֲצוֹר חֲדָתָה וְקִרְיֹת חֲצֵרוֹן הַיָּם חֲצוֹר: אָמֶם וְשִׁמְעַן וּמִלְכָּה: וְחֲצוֹר גְּדָה וְחֲשֻׁמוֹן וּבֵית פֹּלֵט: וְחֲצוֹר שׁוּעַל וּבְאֵר שְׁבַע וּבִזְיֹתָיָה: וּבְעֵלָה וְעֵיִים וְעֵצָם: וְאֶלְתוֹלַד וְכִסִּיל וְחֶרְמָה: וְצִקְלָג וּמִדְּמָנָה וְסִנְסֵנָה: וְלִבְאֹת וְשִׁלְחִים וְעֵינֹן וְרִמּוֹן כָּל עָרִים עֲשָׂרִים וְתִשְׁעֵי וְחֲצֵרֵיהֶן: ס בְּשַׁפְלָה אֲשֶׁתְּאוּל וְצָרְעָה וְאֲשֻׁנָה: וְזִנוּחַ וְעֵינֹן גְּנִים תְּפֹיחַ וְהַעֲיָנִים: יִרְמוֹת וְעֵדְלָם וְעִזָּקָה: וְשַׁעֲרִים וְעֵדִיתִים וְהַגְּדָרָה וְגִדְרֹתִים עָרִים אַרְבַּע עֶשְׂרֵה וְחֲצֵרֵיהֶן: צִנְן וְחֲדָשָׁה וּמְגִדָּל גֹּד: וְדִלְעֹן וְהַמְצַפָּה וְיִקְתָּאֵל: לְכִישׁ וּבְצִקְתָּ וְעִגְלוֹן: וּכְבוֹן וְלַחְמָס וְכַתְלִישׁ: וַיְגִדְרוֹת בֵּית דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמִקְדָּה עָרִים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה וְחֲצֵרֵיהֶן: ס לְבִנְיָה וְעֵתֶר וְעֵשׂוֹן: וַיִּפְתַּח וְאֲשֻׁנָה וּנְצִיב: וּקְעִילָה וְאַכְזִיב וּמְרֹאשָׁה עָרִים תִּשְׁעֵי וְחֲצֵרֵיהֶן: עֶקְרוֹן וּבְנִתְיָה וְחֲצֵרֵיהֶן: מַעֲקָרוֹן וַיְמָה כָּל אֲשֶׁר עַל יַד אֲשֶׁדוֹד וְחֲצֵרֵיהֶן: אֲשֶׁדוֹד בְּנוֹתְיָה וְחֲצֵרֵיהֶן עֵזָה בְּנוֹתְיָה וְחֲצֵרֵיהֶן עַד נַחַל מִצְרַיִם וְהָיָה הַגְּבוּל הַגְּדוּל וּגְבוּל: ס וּבְהָר שְׁמִיר וַיִּתֵּיר וְשׁוֹכָה: וְדָנָה וְקְרִית סֶנָה הַיָּם דָּבָר: וְעֵבֶר וְאֲשֶׁתְּמָה וְעֵינִים: וְגִשָּׁן וְחֹלֶן וְגֵלָה עָרִים אַחַת עֶשְׂרֵה וְחֲצֵרֵיהֶן: אַרְבַּע וְרוּמָה וְאֲשָׁעֵן: וַיִּנֵּם וַיִּנֹּם וּבֵית תְּפֹיחַ וְאַפְקָה: וְחַמְטָה וְקְרִית אַרְבַּע הַיָּם חֲבֵרוֹן וְצִיעֵר עָרִים תִּשְׁעֵי וְחֲצֵרֵיהֶן: ס מַעֲוֹן כְּרָמֶל זִיף וַיּוֹשָׁה: וַיִּזְרַעְאֵל וְקִדְעָם וְזִנוּחַ: הַקִּזּוֹן גְּבַעָה וְתִמְנָה עָרִים עֶשֶׂר וְחֲצֵרֵיהֶן: חֲלָחוּל בֵּית צוּר וְגִדְרוֹ: וּמַעֲרַת וּבֵית עֲנוֹת וְאֶלְתָּקוֹן עָרִים שֵׁשׁ וְחֲצֵרֵיהֶן: קְרִית בַּעַל הַיָּם קְרִית יְעָרִים וְהַרְבֵּה עָרִים שְׁתֵּים וְחֲצֵרֵיהֶן: ס בַּמְדְּבָר בֵּית הָעֶרְבָה מִדִּין וְסִכְכָּה: וְהַנְּבֶשֶׁת וְעִיר הַמֶּלַח וְעֵינֹן גְּדִי עָרִים שֵׁשׁ וְחֲצֵרֵיהֶן: וְאֶת הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֹא יוֹכְלוּ יָכֹלוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה."

הסוגיה שבה עוסק יהושע בתקופת החלוקה, איננה מציאת פתרון לבעיית הדיור, אלא התאמה מיטבית בין שבטי ישראל לנחלה שבה יוכלו למלא את ייעודם הרוחני כראוי.

כשאדם נמצא במקומו הטבעי, הוא מסוגל להביא לידי ביטוי את כישורונותיו כראוי, אך אם מסיבה כלשהי נגזר עליו לגלות ממקומו למקום זר, באופן טבעי הוא מגיב באיפוק ובהססנות ומעדיף להסתגר בד' אמותיו.

בארץ ישראל עם ישראל מגלה את כישורונותיו ומסוגל להגיע למדרגת נבואה. ואילו במינכן או במרקש, בצנעה או בכל מקום אחר על אדמת נכר, אין נבואה, שכן אין נבואה בחוץ לארץ אלא בארץ ישראל או בעבורה⁸.

הראשונים בגורל

שבט יהודה נפל תחילה בגורל, ואחריו שבט יוסף. וכבר עמדנו על כך שיהושע בא מאפרים, בנו של יוסף, ואילו כלב בן יפונה בא משבט יהודה, שבט המלכות. יהושע וכלב היו מן המרגלים אשר "רוח אחרת"⁹ היתה אתם, בליבם יקדה אהבה גדולה לארץ ישראל ומתוך אמונה ובטחון נזהרו מלהוציא דיבת הארץ רעה, ולא התפתו אחרי שאר המרגלים. לא בכדי זכו דווקא הם להיות הראשונים בגורל, ולא בכדי זכו דווקא הם להיות אלה שמהם יצאו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

גורל בני יהודה סביב לחברון

האברבנאל¹⁰ מסביר שהבחירה לפתוח בשבט יהודה היתה של יהושע, וה' הפיל בגורל את גבולות נחלתו. ומדוע פתח יהושע את הגורל דווקא בשבט יהודה? מפני שכלב בן יפונה ביקש את חברון, ורצה יהושע לבדוק האם נחלת שבטו של כלב סמוכה לחברון או לא, ובאמת גלגל ה' שכך יהיה, שחברון תהיה סמוכה לנחלת יהודה, וזו לשונו:

"כאשר ביקש כלב את חברון וניתנה לו, ראה יהושע להוציא גורל בני יהודה, כדי לדעת לאיזה צד ועבר יהיה נחלתם, לראות האם ירחיקהו מאד מחברון אשר נפל שם כלב שהיה נשיאם. וזכר שהיה בהשגחת האל יתברך שנפל גורלם סביב חברון, כמו שאמר: 'ולכלב בן יפונה נתן חלק בתוך בני יהודה...'. רוצה לומר שהיה זה על פי ה' ובהשגחתו, שהוא דיבר ליהושע שיתן חברון לכלב, ולכן בהשגחתו סבב שיהיה גורל בני יהודה סביב לחברון".

תחילה נכבשו המקומות האסטרטגיים

הרד"ק¹¹ מסביר באופן אחר מדוע נפתח הגורל דווקא ביהודה ויוסף, וכה דבריו:

"והתחיל בשני השבטים שהם יהודה ויוסף, כי נאמר לו ברוח הקדש שאלו ינחלו תחילה כי הם ראשי ישראל, ואלה יעמדו על גבולי ארץ ישראל - יהודה מדרום ויוסף מצפון והשבעה שבטים ביניהם - וכיון שעלה גורל לאלו השבטים השניים וכבשו הגבולים, חשבו כי כל הארץ נכבשת, כי המערב היס הגדול גבולו,

⁸ מכילתא דרבי ישמעאל בא א. ראה כוזרי ב, יד.

⁹ ראה במדבר יד, כד.

¹⁰ אברבנאל יהושע טו, א.

¹¹ רד"ק יהושע יא, כג.

שבע שנות חלוקה

בפרק טו מתוארות גבולות נחלת שבט יהודה. הגמרא **בערכין**¹ אומרת שמשנכנסו בני ישראל לארץ ישראל עד שחילקהו לנחלות עברו ארבע עשרה שנים, שבע שנים כבשו ושבע שנים חילקו. לגבי שנות הכיבוש מובן הדבר, שכן לכיבוש דרושה היערכות צבאית משמעותית, והכיבוש עצמו נעשה בשלבים באופן מחושב ומושכל, אך מדוע החלוקה נמשכה זמן ארוך כל כך? והשאלה קשה עוד יותר לאור העובדה שחלוקת הארץ לנחלות היתה על פי גורל.

ועוד: מה עשו בכל אותן שנים שבהן עדיין לא נתחלקה הארץ? היכן ישבו?

ועוד: חלוקת הארץ על פי גורל דורשת התבוננות. בדרך כלל מטילים גורל במקרים שבהם אין מוצא אחר, ואי אפשר להכריע על פי ההיגיון. אם כן מה פשר השימוש בגורל בזמן חלוקת הארץ לנחלה?

הכרעה על ידי גורל

בכמה פרשיות בתנ"ך הכריעו על ידי גורל: בשערי יום הכיפורים - לה' ולעזאזל², בלכידת עכן³, במעשה יהונתן ויערת הדבש⁴, מסירת בני שאול⁵, הטלת יונה ליס⁶, ועוד. השימוש בגורל הוא במצבים בהם דרושה הכרעה אלקית, בדברים שהם מעבר לדעת.

חלוקת הארץ לנחלה על פי גורל מלמדת, שההתאמה בין הנחלות למקבליהן לא היתה לפי שיקולים אנושיים פשוטים, לפי מספר הנפשות בכל שבט או לפי צרכים טבעיים כאלה ואחרים, אלא לפי תכונותיו הפנימיות-רוחניות של כל שבט בישראל בהתאם לתפקידו ולייעודו עלי אדמות. מדובר בחלוקה אלקית מכוונת ומדויקת המתאימה בין סגולות המקום לשורש נשמותיהם של יושביו.

בית פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני

חז"ל אומרים: "ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני, בית פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני!". באותם ארבעים יום של טרום לידה נגזר על האדם מי תהיה אשתו, באיזה בית יגור והיכן תהיה נחלתו.

מקום מגורים זה לא משהו סתמי, מקרי. קיים קשר פנימי-מהותי בין האדם למקום מגוריו. וכשמדובר על אדמת ארץ ישראל, הקשר הוא פנימי יותר, עמוק יותר, אלקי יותר.

באופן טבעי מקום מגורים משפיע על הפיזיולוגיה של האדם, על תרבותו ועל מזגו. אינו דומה אדם שגר באזור מדבר סהרה לאדם שגר באזור הקוטב הצפוני.

¹ ערכין יג ע"א.

² ויקרא טז, ח.

³ יהושע פרק ז.

⁴ שמואל א' פרק יד.

⁵ שמואל ב' פרק כא.

⁶ יונה פרק א.

⁷ סוטה ב ע"א.

לא בטחו בה' וכיחשו באמונתו ומיאנו לרדת לים כיון שעדיין לא נבקע, אבל שבט יהודה בטחו בה' וירדו לים, ועל ידי זה קידשו שם שמים. ובשכר זה זכה יהודה להיות מושל ומלך בישראל, שנאמר: "בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם... הִיְתָה יְהוּדָה לְקֶדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלֹתָיו. הֵימָּה רָאָה וַיִּנְס..."¹⁴.

תכונת החלוציות של יהודה כה טבועה באישיותו, עד שמעשה חלוצי נקרא בפי רבים עד היום על שמו של נחשון בן עמינדב משבט יהודה - 'נחשוניות'.

ובהתאם לזה, יהודה עמד בראש לאורך כל המסעות במדבר, "כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחְנֵה יְהוּדָה... רֵאשׁוֹנָה יִסְעוּ"¹⁵. וכך דרשו חז"ל:

"בכל מקום יהודה תחילה - לחנייה דגל יהודה תחילה, שנאמר: 'והחונים קדמה' וגו'; תחילה לנוסעים, שנאמר: 'ראשונה יסעו'; לקרבנות יהודה תחילה, שנאמר: 'ויהי המקריב וגו', למלחמה יהודה תחילה, שנאמר: 'מי יעלה לנו אל הכנעני בתחלה. ויאמר ה' יהודה יעלה', וכתוב אחד אומר: 'ויאמר ה' יהודה יעלה בתחלה', וכשיבא המבשר - יהודה מתבשר תחילה, שנאמר: 'על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום' (ישעיה נב, ז)".

יהודה הוא ראשון לחניה, ראשון לנסיעה, ראשון לקרבן, ראשון למלחמה וראשון למבשרי הגאולה. ובפרשתנו מתגלה כי הוא גם ראשון לנחלה.

נחלת יהודה – יש בה הכל

נחלת שבט יהודה כוללת בתוכה הר ומדבר, ים ושפלה, ולמעשה יש בה הכל. שבט יהודה הוא שבט המלכות, וכשם שמלך ישראל צריך להכיל את הגוונים השונים שבאומה, כך נחלת שבט יהודה כוללת בתוכה מאפיינים שונים שקיימים בארץ ישראל כולה.

הזכרנו שמקום מושבו של אדם משפיע על תכונות אופיו, ולכן כל אחת מן הנחלות הותאמה לאופיו ולייעודו של השבט שקיבל אותה בגורל. בהתאם לזה, נחלת שבט המלכות צריכה להיות מתאימה לייעוד של יושביה, ומובן מדוע כללה נחלתו את המאפיינים השונים שקיימים בארץ ישראל.

בנויות ברמה

כשברח דוד מלפני שאול לאחר ששלח אחריו להמיתו, בא דוד לפני שמואל לרמה וסיפר לו מה שאירע לו עם שאול, "וַיְדַבֵּר דָּוִד וַיֹּאמֶר לְשָׂמוּאֵל הֲרֵמָתָה וַיִּגְדַּל לִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לִּי שְׂאוּל וַיִּלְכְּדֵנִי הוּא וְשָׂמוּאֵל וַיִּשְׁבּוּ בְּנֵי־הַיָּדָיִם"¹⁶. הגמרא בזבחים¹⁷ שואלת "מה ענין נזירות אצל רמה?" - בכל מקום נכתבה ה'רמה' לבדה, ומדוע כאן נוסף שהיו ב'נזירות' שברמה? אלא היו שמואל ודוד יושבים ברמה, במקום מגוריו של שמואל, ושם היו עוסקים ב'נזירות של עולם', כלומר במציאת המקום הראוי על פי התורה לבניית בית המקדש. נאמר בתורה: "כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין יָדָיִם וּבֵין נָגַע לְנָגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֵי־דָבָר וְעָלִיתָ אֶל הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר בְּחָר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ"¹⁸. מפסוק זה עולה

והמזרח הירדן וים כנרת, לפיכך נתעצלו לכבוש שבעה שבטים עד שכאו לשילה, כי לא היו חוששין, כיון שהיו הגבולים בידם והכנענים הנשארים היו ביניהם וכל ישראל היו להם ערים הרבה לשבת בארץ הנכבשת.

וכאשר באו לשילה אחר י"ד שנה משכאו לגלגל, אמר להם יהושע שיכתבו הערים שבין יהודה ויוסף ויעשו מהם שבעה חלקים, ואחר כך יטילו גורל ביניהן על פי הקלפי ועל פי ה' לשבעה השבטים".

כלומר יהושע בן נון החל בחלוקת הארץ בטרם כבש את כל ארץ ישראל. תחילה נכבשו המקומות האסטרטגיים הסוגרים את הגבול מצפון ומדרום, ובטרם נכבשו שאר עמי כנען שבמרכז הארץ התחיל יהושע לחלק נחלות אלו לשבטי יהודה ויוסף שהיו "ראשי ישראל" וקיבלו נחלתם בראש על פי רוח הקדש.

לאחר שנכבשו המעוזים המרכזיים מצפון ומדרום, נתעצלו בהמשך הכיבוש עד שעבר המשכן מן הגלגל לשילה לאחר י"ד שנים.

יהודה – פורץ גדר וסולל את נתיבי הגאולה

שבט יהודה הוא שבט המלכות, אך הופעת מלכותו באה בשלבים. יעקב אבינו בוחר ביוסף להיות ממשיך הדרך ולא ביהודה, וכן בזמן הכניסה לארץ, מנהיג ישראל הוא יהושע מבני בניו של יוסף ולא מיהודה. ולעתיד לבוא משיח בן יוסף מכשיר את הדרך לביאת משיח בן דוד. והנה כאן, בחלוקת הארץ לנחלות, יהודה בראש.

הגמרא בברכות¹² אומרת:

"מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר: 'הפעם אודה את ה'".

בקריאת שמו של יהודה חידשה לאה את ההודיה הראויה לפני ה' על חסדיו עם ברואיו. ולמעשה בכך קבעה בשמו תכונה פנימית של אישיות שעתידה להנהיג ולחדש. לכן בפיוט "לכה דוד" משיח בן דוד מכונה "בן פרצ", בהיותו מבני פרץ בן יהודה, ועל שם תכונת אישיותו, שהוא פורץ גדר וסולל את נתיבי הגאולה.

כשירדו השבטים למצרים לשבור אוכל מפני הרעב ולחפש את יוסף אחיהם, עמדו לפני המשנה למלך מצרים ולא הכירו כי יוסף אחיהם הוא העומד לפניהם. יוסף דרש מן האחים להחזיק אצלו את בנימין, צעיר האחים, והיחיד שהעז לעמוד מנגד ולגשת לפני יוסף ולנאום בפניו נאום נרגש תוך מוכנות למסור עצמו לעבד ובלבד שבנימין ישוחרר, היה יהודה.

תכונת הנחשוניות

הגמרא בסוטה¹³ מספרת על יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא, כאשר קפץ ראשון לים כשיצאו ישראל ממצרים, וכך היה המעשה: כשעמדו ישראל על הים וציוה עליהם משה מפי ה' שישעו ויכנסו לתוך הים, התווכחו השבטים זה עם זה עד שקפץ נחשון בן עמינדב משבט יהודה וירד לים תחילה. כל השבטים

¹⁴ תהלים קי"ד, א-ג.

¹⁵ במדבר ב, ט.

¹⁶ במדבר רבה ב, י.

¹⁷ שמואל א' יט, יח.

¹⁸ זבחים נד ע"ב.

¹⁹ דברים יז, ח.

¹² ברכות ז ע"ב.

¹³ סוטה לו ע"ב-לז ע"א.

להלכה בכל ענין - זה משום שבדבר זה יש הוכחה שהמלכות היא של דוד ולא של שאול. הכיכוד? שתי מצוות התלויות זו בזו נצטוו ישראל לקיים בכניסתם לארץ ישראל: א. המלכת מלך. ב. בנין בית המקדש. ולא נמסר להם במפורש מהו מקום המקדש, אלא היו צריכים שנביא יגלה להם מה הוא המקום. וכאשר התאספו שמואל ובית דינו והסנהדרין לברר את המקום הראוי לבנין בית המקדש, התעלם מהם דבר זה אף על פי שהוא מפורש בפסוקי הגבולות שבספר יהושע, כפי שראינו, עד שבא דוד וכיוון לאמת, והיה בזה הוכחה לכך שהמלוכה הקשורה בבנין בית המקדש ראויה לו.

נחלת יהודה מחברת בין חברון לירושלים

נחלת שבט יהודה היא הראשונה ברשימה, והיישוב היהודי הראשון הוא בחברון, שניתנה לכלב בן יפונה. לאחר מכן נמנים ערי יהודה לאזוריהם: הנגב, השפלה, חוף הים, ההר והמדבר. וכדרכן של פרשיות הגבולין, במנין הערים שבדרום הארץ, וחותרם בירושלים היושבת בהר, ומציין שלא הורישוה בימי יהושע.

נחלת שבט יהודה מחברת בין חברון - ערש מלכות ישראל, לירושלים - עיר המלכות, עיר הקודש והמקדש. הקשר ההדוק בין חברון לירושלים נרמז במשנה **ביומא**²¹. אור הזריחה בוקע ועולה וכשהוא מגיע לשערי המקדש, הוא מחבר בין ירושלים לחברון. תחילת עבודת המקדש נקבעת מדי יום ביומו לפי האור שמאיר עד חברון, וזו לשון המשנה:

”אמר להם הממונה: ‘צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה!’ אם הגיע, הרואה אומר: ‘ברקאי’! מתתאי בן שמואל אומר: ‘האיר פני כל המזרח עד שבחברון?’ והוא אומר: ‘הן’.”

אין המקדש ראוי לקרבנות עד שיאיר אור השחר בחברון.

שמכל הערים עולים לבית המקדש, נמצא שבית המקדש הוא במקום הגבוה ביותר בכל ארץ ישראל. התבוננו שמואל ודוד בדבר ולא ידעו להכריע מהו המקום הגבוה ביותר בארץ ישראל שראוי לבנות בו את בית המקדש, ובנחלת איזה שבט הוא מקום זה. הביאו ספר יהושע ופתחו בפרקנו, פרק טו, ובפרקים הבאים אחריו, שבהם נכתב פירוט גבולות הנחלות, והעלו מלשון הפסוקים, שבכל פירוט גבולות נחלות השבטים שבצפון נחלת שבט יהודה - מקרית יערים ועד הים הגדול - נאמרה לשון ירידה - ‘ירד הגבול’ ‘ותאר הגבול’ - כלומר מקרית יערים ועד הים הגדול רק ירד גובה הגבול של נחלת שבט יהודה, או שנשאר בגובה המקום הנזכר לפניו. ואילו בגבול נחלת שבט יהודה עם נחלת שבט בנימין, שהוא מים המלח עד קרית יערים, כתוב: ‘ועלה הגבול’ ‘ותאר הגבול’ ולא כתוב כלל ‘ירד הגבול’. אמרו שמואל ודוד: מוכח מלשון הפסוקים שנחלת בנימין היא הגבוהה ביותר, והמקום הגבוה בנחלה הוא ההר שעל פני גי הנם שלפניו מוזכרת העליה האחרונה, או מעין מי נפתוח המוזכר אחריו. ומסתבר שזהו המקום הגבוה ביותר הראוי לבניין המקדש. סברו לבנותו במקום הנקרא ‘עין עיטם’, שהוא המקום הגבוה בנחלת בנימין, ומכיוון שכתוב בברכת משה לשבט בנימין “וּבֵין קְתִיפוֹ שְׁכֵן”²⁰, הסיקו שבית המקדש צריך להיבנות בגובה הכתף ולא בגובה הראש, ובנוהו בירושלים שהיא נמוכה מעט מעין עיטם.

נתקנא דואג האדומי בדוד

בהמשך שם כותבת הגמרא, שעל דבר זה, שישבו שמואל ודוד ועסקו בבנין בית המקדש עד שמצאו את מקומו, נתקנא דואג האדומי בדוד. ה”בן יהודע” שם מבאר, שמה שהתקנא דואג בדוד מחמת שכיוון להלכה בדבר זה - אף על פי שדוד היה מכוון

²¹ יומא פ”ג, מ”א.

²⁰ דברים לג, יב.